DE

AQVIS

EX VTERO GRAVIDARV

ET

PARTVRIENTIVM PROFLVENTIBVS

CONSENSV

GRATIOSI MEDICORVM ORDINIS

IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

D. PHILIPPO ADOLPHO BOEHMER

FACVLTAT. MED. SENIORE ETC.

PRO

GRADV DOCTORIS

SOLEMNITER CONSEQVENDO

D. XX. OCTOBR. CIↃ IↃ CCLXIX.

H. L. Q. S.

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

FRIDERICVS AEMILIVS KOENIG

MARBVRGO-HASSVS.

HALAE

LITTERIS HENDELIANIS.

VIRO

PERILLVSTRI, CONSVLTISSIMO CELEBERRIMO,

DOMINO

D. IOANNI TOBIAE CARRACHIO,

REGIAE MAIESTATIS BORVSSICAE A CONSILIIS INTIMIS,

FACVLTATIS IVRIDICAE PRAESIDI ORDINARIO,

NEC NON

PROFESSORI IVRIS PRIMARIO,

ACADEMIAE SENIORI ET REGIORVM ALVMNORVM

AEQVE AC

PROVINCIALIVM HALBERSTADIENSIVM EPHORO,

PATRI SVO

OMNI PIETATIS CVLTV AETERNE PROSEQVENDO.

ET

VIRO

ILLVSTRI AC CONSVLTISSIMO

AEMILIO LVDOVICO HOMBERGK ZU VACH,

IVR. DOCT. ET PROFESSOR. ORD. IN ACAD. MARBVRGENSI.
IN IVDICIO AVLICO A CONSILIIS,

PRO

TOT ET TANTIS BENEFICIIS
GRATES AGIT PVBLICAS
INQVE AMORIS VERI TESTIMONIVM
CVM ARDENTISSIMO TRANQVILLAE
SENECTVTIS ET OMNIGENAE PROSPERITATIS
VOTO
HANC DISSERTATIONEM INAVGVRALE[M]

D. D. D.

FRIDERICVS AEMILIVS KOENIG.

INSTITVTI RATIO.

Non heri aut nudius tertius in ſcholis medicorum de *aquis, ſub partu et ante ipſum profluentibus*, deque earum fontibus diſputari coeptum eſt; quin potius de *veris* vetuſta teſtentur monumenta, et de *ſpuriis* veſtigia praeterito iam ſeculo reperiantur. Plurimi tamen ab obſtetricibus committi ſolent errores, dum vel ad praematuram, partum accelerandi, confiugiunt inuolucri diſruptionem, vel veras aquas cum ſpuriis confundunt, easque a ſe inuicem diſtinguere nequeunt. Quod ſi obſtetricum ſpectemus *officium: duplex* eſſe inueniemus; alterum nimirum *forenſe*, alterum vero *clinicum*. Poſterius

longe excellentius longeque difficilius eſt, cum in partu hominis ferendo et parientibus auxilio ponatur. Ars itaque longa videtur, eiusque campus diffuſus. Quae ſi et Medici et obſtetrices rite perpenderent, haberet ſane, de quo gloriari ſibi poſſet Reſpublica. Sed quantae quaerelae exaudiuntur quotidie! Naſcentes imperitis et audacibus traduntur manibus; matres miſerae torquentur, lacerantur; funera obſtetricum temeritate et inſcitia ducuntur; ſaltem feminae ex earum culpa miſeram viuere vitam coguntur, et ad aliam prolem concipiendam plane ineptae redduntur. Quam ob cauſſam eo maiori cura et ſollicitudine annitendum, vt, ad conſeruationem Reipublicae, malaque auertenda quam plurima, artis fundamenta nobis reddamus cognita; ne narratiunculis decipiamur, ſed vt obſtetrices, norma ipſis praeſcripta, qua res ſuas ſecundum artis ſcientiae et conſcientiae leges gerere debent, in officio contineantur. Periculum feci, cum dignum exiſtimauerim *argumentum haud vulgare*, quod accuratius perpenderem, et Specimine hocce ſolemni, pro ſummis in ſcientia medica, more maiorum, legitime obtinendis dignitatibus Doctoralibus paulo penitius euoluerem. Faxit Deus feliciter.

§. I.

§. I.

Obſeruatio prima.

Obſeruamus, receptaculum iſtud membranaceum, in quo humor, inque illo foetus continetur, tempore partus rumpi, et diſrupta velamenta liquorem profundere, ita, vt facile ſit, nudas partes, quibus foetus in orificium, et per illud nititur, tactu explorare; rarius vero ſaccum membranaceum et placentam vna cum foetu, in illo contento, hoc eſt, integrum ouum excludi.

§. II.

Obſeruatio altera.

Porro notamus, incerto ante partum tempore, ex vtero quarundam grauidarum liquorem ſincerum ſeroſum, vel, quamuis rarius, ſanguine ex parte remixtum, poſt fragorem leuem, illumque interne perceptum, copioſe et impetuoſe ſimul ac ſemel, quandoque etiam iteratis vicibus, parciori in quantitate effluere, ſaluis manentibus, foetum obuoluentibus membranis, nullamque inde notabilem orificii vterini dilatationem, neque ad partum dolores, neque partum ipſum, niſi determinato tempore, fieri.

§. III.

Conſectarium.

Factum inde fuit, vt Magiſtri artis obſtetricariae, *aquas haſce*, diuerſis temporibus in grauidis et parturientibus profluentes et a ſe inuicem diſtinctas, diuiſerint in *veras* et *ſpurias*.

§. IV.

Definitiones harum aquarum.

Per *veras aquas* intelligunt *fluidum inter foetum eiusque inuolucrum membranaceum contentum;* ſiue *liquorem amnii foetui circumfuſum:* per *ſpurias* autem *effluxum liquidi ſeroſo-lymphatici, ſanguine nonnumquam mixti, cum foetu tamen proprie haud connexi, ex vtero grauidarum.*

§. V.

Oui humani connexio cum interna vteri superficie.

De veris itaque aquis sermonem primum instituentes, earum cognoscere debemus *fontes.* Quapropter monendum, ouum foecundatum et ad vterum delatum, successiue replere concauam vteri superficiem, et pro eo, ac ouum maturius fit, vasa explicari, totumque turgere humoribus albuminosis atque expandi. Cohaesio *a*) cognoscitur sub anatome grauidarum, fitque vel contextu simplici, vel villorum ope, qui ex ouo vndiquaque emergunt, et in poros vteri patentes se insinuant, ibidemque adhaerent; vt inde humores vterini in ouum per poros venosos penetrent, et arteriosi perinde in vterum se se exonerent, (vi circulationis sanguinis matris in foetum et vice versa).

§. VI.

Exterior oui membrana diuidua.

Exterius vnicum continuum et filamentosum integumentum, quod ouum vtero alligat (§.V.) *b*) et a quo circa placentae ambitum tenuior por-

a) Tempus, quo ouum a conceptione ad vterum adhaeret, incertum est. Quum tamen ratione adhaesionis gradualis detur differentia: probabile est, illud, intuitu nutritionis et incrementi, satis mature, quamuis in principio, ob tenuitatem villorum, qui vasis porisque vterinis inosculantur, cohaerere, cohaesionemque in principio valde esse exiguam. Conf. *Perillustris* de HALLER *Element. Physiol. Tom.* VIII. *pag.* 75. 76. Vidit autem in femina, non exiguo a partu tempore, totam vteri caueam chorio adhaerente succinctam, huiusque obseruationis mentionem fecit in *comment.* ad BOERHAAVII *Praelection. academ. Tom. V. Part.* II. *pag.* 226. *d.* idemque demonstrauit *Ill.* PRAESES in vtero humano grauido quinque mensium; interea probabile est, *prima fila nuda, saepe sanguine mixta, in vterum radicari et occurrere flocculis in vtero, vbi placenta primum adhaeret, sicuti etiam in tota oui externa facie, quamuis raro sub initium, exigui diuisi, subdiuisi euidentissimi exeunt flocculi, plus minus coalescentes, pro vt foetus grandescit.* Vid. *Celeberr.* WRISBERG in notis ad ROEDERERI *elementa artis obstetriciae not.* 34. 35. *pag.* 33. Etiamsi vero exterior haec oui membrana in principio flocculenta adpareat: in ouo tamen paulo maiori totius oui superficies mollis porosa, pulposa, filis breuibus, reticuli ad instar, composita, vasisque, e placenta illam continuantibus, gaudens conspicitur *chorionque refert,* siue *membranam ouuli veram, externe euolutam magis, qua subnascens, quamuis imperfectior adhuc distinguitur placenta, eiusque cum vtero commercium alitur.* Conf. *Perill.* de HALLER *Elem. Physiol.* l. c. pag. 170.

b) Nulla conspicitur vteri pars, quam chorion non obducat intus.

portio ad concauam eius ſuperficiem propagatur, *chorion* dicitur. Facies exterior conſtituit flocculentam, vaſculoſo-celluloſo-fungoſam chorii ſubſtantiam *c*), verſus placentam craſſiorem, in plures celluloſas lamellas diuiduam, quarumque portiones, in vtero poſt partum remanentes, cum lochiis excerni ſolent *d*). Interior contextu celluloſo tenui cum membrana altera, quam *Perilluſtris* de HALLER *e*) *mediam* dicit, *veram*, *vniuerſum oui ambitum tenentem*, *albam*, *opacam*, *ſitam inter chorion reticulatum et amnion*, *ab aliis vero ad internam chorii leuitatem relatam*, cohaeret.

§. VII.

Interior oui membrana.

Amnios eſt proximum et propius foetus inuolucrum, pellucidum, ouale, tenerius, firmius tamen, membranae chorii ſeu *mediae* potius (§. VI.), ope tenerioris contextus celluloſi, contiguum *f*). Membrana haec intus leuiſſima, extus ſubaſpera in concauitate placentae rugoſa fit, et quamuis in teneriori foetu totum funem contineat, certa tamen diſtantia in perfecto ad vmbilicum accedit. Vaſa ſanguifera aegre in illa conſpiciuntur; lacteis vero et lymphaticis vti et glandulis deſtituta eſt *g*).

§. VIII.

c) NOORTWYK *Anat. vteri humani grauidi* pag. 13.

d) ROEDERERVS l. c. §. 68. pag. 32. 33. *Perilluſtris* de HALLER loc. cit. pag. 186. *Ill.* de HAEN *Rat. med. Part.* VI. pag. 29. Lis adhuc inter anatomicos eſt, de vero membranarum ouuli numero. Recte ſuſpicatur *Perill.* de HALLER, eos, qui chorion intus laeue faciunt, hanc mediam voluiſſe membranam, *l. c. pag.* 188, et ſic quoque ſentiendum de diuiſione chorii in duas lamellas ad mentem *Galeni*, teſte HEBENSTREITIO, *Antropol.* pag. 325.

e) *l. c. pag.* 147 *ſeq.* additque *pag.* 189. *Eadem eſt, a qua veriſſime placenta naſcitur: in vera enim et ſolida membrana eius lanugo in teneriori embryone prouenit.* Nec impoſſibile eſt ad mentem *Excell.* WRISBERGII l. c. not. 34. pag. 33. *in tanta vbertate humorum gelatinoſorum membranas in corpore animali formari poſſe in lamellas, certe membranis aemulas*, cum verius nuperis chorion a muco parum differre videatur.

f) Conf. NOORTWYK *l. c.* §. 17. pag. 14.

g) *Perilluſtris de* HALLER fuſius omnia deſcripſit *Element. Phyſiol.* l. c. *pag.* 189 — 192., et, quamuis NOORTWYK neget, vaſa ſanguifera in illa detegi

 potuiſſe,

§. VIII.

Proprium vnicuique foetui inuolucrum.

Membranae §. VI. et VII. indicatae *proprium* foetus conftituunt *inuolucrum*, quum naturaliter quilibet fuo in hofpitio includatur et contineatur. Quoties plures adfunt foetus, diuerfa etiam dantur loculamenta, et placentae, vel cohaerentes et connatae, vel feparatae effe poffunt; fi excipias foetus connatos, qui vnico amnii excipiuntur integumento *b*).

§. IX.

Liquor amnii.

Foetus continet liquorem ab amnio dictum, fibi circumfufum, quo nunquam interior membranae amnii fuperficies deftituta eft. Res communis omnium fententia, tot obferuationibus et experientia quo-

potuiffe, adfirmat tamen *Perilluftr. de* HALLER, fe vidiffe femel ramum, ex arteria vmbilicali in amnion exporrectum, *l. c. pag. 191.* Cum his conferri poffunt obferuationes, quas collegit *Comment. ad* BOERHAAVII *Praelect. acad. Tom. cit. pag.* 341. 342. *not.* k.

b) MANNINGHAM *Art. obftetr. comp. pag. 10. aphor. 2. Gemellis*, inquit, *fingulis fuae funt membranae, neque vnquam vtrique idem operimentum fortiuntur, nifi, adunatis corporibus, quod rariffime euenit, monftrum fiant.* Confentiunt DEVENTER *Oper. chir. nou. lum. obftetric. exhibent.* P. I. pag. 50. NOORTWYK *cit. loc. pag. 177.* HEBENSTREIT *Anthropol. forenf. pag. 232. Amnion*, ait, *vnusquisque ex gemellis habet fingulum, chorion autem plerumque vnicum eft, aft fingulum, fi gemellorum placentae feparatae funt.* Et fic quidem negandum non eft, gemellos veros, amnio diftinctos, diftinctas placentas, etfi coalefcere poffint, habere, vnicoque chorio interdum includi. Vidit enim *Ill.* PRAESES omnes membranas, cuiuis foetui proprias, in gemelliparis, duasque difcretas veficas cum diftinctis placentis; interea BRENDELIVS anno 1735 fecundinas foetuum duorum examinauit, quorum placentae diuerfae, fuo quidem chorio circumdatae et, vbi continguae fibi fuerant, connatae erant ligamentis membranaceis, fimilibus fere illorum, quae pulmonem cum pleura iungunt. An ergo haec factam forte fuperfoetationem probant? Anne potius ad gemellos veros, fimul conceptos, pertinent? Poffunt effe gemelli veri maturi, fed non aeque robufti. Neque tamen ex his, neque coalitu externi vtriusque chorii aliquid certi pro affirmanda fuperfoetatione deduci poterit, neque fimpliciter adfirmari, illos tantum veros dici poffe gemellos, qui in feparatis amnii, vnico tamen chorio, eoque communi inuolucro continentur.

quotidiana confirmata satis *i*). Hinc recte iudicat *Excell.* WRISBERG *k*): *recentissimam Cel.* PATVNA *obseruationem, foetus sine inuolucro extra uterum inuenti, cuius placenta intra uterum haerebat, concipi vix posse.*

§. X.

Eiusdem augmentum et imminutio.

Liquorem hunc pro incremento grauiditatis, ratione ad contentum foetum habita, quantitate minui, minorique ratione, ac foetus crescit, augeri, obseruatur *l*). Hinc *Perill. de* HALLER *m*) *pro ratione qua propior origini suae, etiam vberior est aquula pro proportione foetus, immo abundat in ouo subuentaneo et foecundato, in quo vestigia foetus, qui in liquamen abiit, vix cernuntur.*

§. XI.

Q u a l i t a s.

Tenuis et blandus est *n*), aqua specifice grauior, aliquid mucidi, plus tamen glutinis et gelatinosi continens, et, quamuis in volucris

i) *Cel.* WRISBERG *l. c. pag. 32. not. 33.* rem per analogiam illustrat. *Omnes*, affirmat, *embryones, qui in vtero materno perfecti haerent, et extra vterum vlterius perficiuntur, suis velamentis et quibusdam integumentis includi, vt nunquam nuda corpusculi foetus superficies tangat suae natiuitatis locum, sed embryones hominis et quadrupedum suis velamentis, auium et amphibiorum suis inuolucris, seminaque plantarum suis membranis inuolui.* Pergit eodem. *Partum itaque appellari posse putant, dum embryo hominis et foetus quadrupedum vterum maternum egreditur, dum pullus auium atque amphibiorum suam testam derelinquit, dum denique plantae semen suam plumulam atque radiculam emittit.*

k) *loco citato.*

l) *Quantitatem huius liquidi* in foetu perfecto et imperfecto exquisite determinare haud valemus, cum pro indiuidui et accidentalium circumstantiarum ratione differre possit. Hinc, partu existente maturo, in quibusdam parturientibus ad vnam alteramue libram prosilit; saepius bis terue, obseruante *Ill.* PRAESIDE, indicatam quantitatem superauit; in aliis rursus ita consumitur, vt parcissimus humor in partu supersit. Quocunque autem modo id fiat: aquae vel excessu, vel defectu, peccare videntur. Posteriori enim casu molesta fit grauiditas, partusque quodammodo laboriosus; priori abundantia humidi mentitur, ratione expansionis abdominis, statum hydropicum vniuersalem, vel particularem, motum foetus parceptum obtundit, maiores autem tam tempore grauiditatis, quam partus creat molestias. Conf. STVARTI *Diss.* elegans, quae labor Friedianus esse videtur, *de Secundinis nociuis aeque ac salutiferis pag. 60. 61. 63. 64.*

m) *Elementa physiol. pag. 192.*

n) *Subsalsus serique lactis haud absimilis, ac in nonnullis animalibus subdulcis*

lucris et quadrupedibus iunioribus limpidiſſimus appareat, verſus tempus partus tamen in homine quodammodo turbidus redditur. Glutinoſum et gelatinoſum principium probat coagulum *o*), ad quod pronus eſt *liquor*; inde naſcitur cruſta ſubpinguis et lubrica, cutem foetus obducens et cuius etiam aliqua in amnii facie interna ſimilitudo eſt. Haec ROEDERERO *p*) *caſeoſa* audit *vernix*, quam tamen *Excell.* WRISBERG *q*) *pro materia, ipſis foetus rudimentis propria, aut connata, aut ex ſuperficie corporis vbique ſecreta*, habet.

§. XII.

dulcis obſeruatur et confirmatur auctoritate HALLERIANA l. c. pag. 193. 194. *Mutatus*, inquit, *per moram in cadauere et ſponte forſan in maturo foetu ſalſior fit, idem etiam in ouo, et glutinoſior, non ſine acrimoniae ſignis, vt digitos obſtetricantis exaſperet.*

o) Experimenta debent inſtitui in humore recenti animalis viui; quo in ſtatu cogitur ab igne, acri alcohole, alumine, gallarum infuſione, nitri ſpiritu. Conf. *Perill. de* HALLER l. c. pag. 194; cum per moram e calore alcaleſcens ac putridus factus, neque ab igne, neque alcohole, neque ſpiritu nitri coëat, ſed ſub ignis tortura *hoc in ſtatu ſpumam agat et filamenta, demumque exſiccatus terram ſalemque fixum relinquat.* IDEM *eodem.*

p) *lib. cit. §. 194. pag. 89.* Sponte in hoc humore coagula caſeoſa et maſſulas pingues naſci, et eiuſmodi maſſulas quoque putrediorem relinquere humorem, docet *Perilluſt. de* HALLER *l. c. pag. 195.*

q) In reſolutione huius problematis nolo vires meas experiri, cum ad mentem *Ill.* PRAESIDIS vernicem hanc tanquam ſedimentum humoris agnoſcam, ſiue depoſitum hoc ſua ex indole ob imminutionem in relatione ad foetum, ſiue ex admixtione aliarum peregrinarum particularum fiat. Valida omnino ſunt, quae *Excell. Dn.* WRISBERG contra hanc ſententiam protulit argumenta; interea tamen arbitror, 1) ſedimentum hoc a liquore amnii demiſſum, tamquam corpus ſpecifice leuius, in reſpectu ad foetum conſiderandum eſſe, quod iuxta leges adhaeſionis, corpori ſpecifice grauiori adhaeret, et tamquam cruſta ſubpinguis, quo totum foetus corpus obducitur, vi principii viſcidi glutinoſi et gelatinoſi in capillata maxime eiuſdemque molliori parte facile colligitur et coaceruatur; 2) videtur in recens natis magna huius vernicis adhuc ſupereſſe quantitas, quae partibus foetus adhaerens, non tantum vias tranſituro foetui hac quoque ex ratione lubricat, et iuxta ROEDERERVM mobile et periculoſarum frictionum immune ſeruat foetus corpuſculum, ſed in viuis, intuitu abſterſionis neceſſariae, e vinoſa, et ſaponacea requirit. Neque deficit in mortuis; ſiquidem, teſte *Perill.* HALLERO, etiam putridus amni liquor eiusmodi maſſulas relinquit; quae vero, ob mutatam humoris indolem, tunc quidem quantitate ſucceſſiue imminuuntur. Hinc ſi ob ſtagnationem humidi et calorem loci in diu demortuis foetibus putredo augetur: reſolutio acredinem acuit; maſſulae praecipitatae in motum fluiditatis ex parte rurſus abripiuntur, et ſic quidem naſcitur humor, qui vulneratis partibus inimicus fieri poteſt (per not. *n*). Haec pinguetudo mucoſa, foetus ſuperficiem obducens, impedit tranſpirationem, et adſ

§. XII.

Fontes liquoris amnii.

Sed quales, quaeris, dantur viae secreti huius humoris? Verum est, varias ab auctoribus prolatas esse sententias; interea siue a sudore, vrina eiusque cum sudore mixtione, siue stillaticio humore e mammis foetus, saliuali, narium mucoso, siue a gelatina funis, siue a folliculis vasisque chorii nondum demonstratis lymphaticis, siue ab exhalantibus extremis arteriis originem deducas: obstare tamen videbis constantem experientiam, qua conuincimur, auctam huius liquidi quantitatem in foetu minimo, et imminutam sub foetus augmento naturaliter reperiri (§. X.). Hinc, cum *Perill. de* HALLER *r*), humorem hunc perpetuo ab vtero separari, adfirmet, cum BOERHAAVIO *s*) iudico: *in vasculis vterinis aliis praeparari lymphaticam nutritiam materiam, reddique adeo subtilem, quae ex meatibus vteri in poros chorii agatur, in vasis eius exactius mutetur, in amnii canaliculos abeat, ibi vlterius perficiatur, in cauum amnii instillet.*

§. XIII.

Vsus eius tempore grauiditatis primarius visus.

Liquorem *amnii* foetum et *continere*, et *alere*, veterum doctrina renouata et ab illustribus auctoribus confirmata est *t*). Alitur maxime

adsumatur, materiam ex superficie corporis foetus, vnda quasi circumfusi, vbique secretam esse: vix concipi poterit, quomodo impuritates eliminatae humori foetus alibili inseruire rursus queant. Tanquam humor connatus et materies, ipsis foetus rudimentis propria, si consideratur: ob indolem eiusdem in primis et vltimis gestationis temporibus mutatam (§. XI.), multam parit difficultatis; res tamen vlteriore scrutinio digna est.

r) Conf. *Comment. in* BOERHAAVIUM *Tom. cit. pag. 342. not. 1.* vbi, more solito, hoc est, erudite, fusius omnia prosecutus est.

s) *Instit. med. Capite de conceptu* §. 682. pag. 350.

t) Possem contrarias auctorum celeberrimorum sententias in medium proferre, atque ex eorum fontibus argumenta petere, quae desumuntur ab humore amnii non gelatinoso, sed mucoso, vltimis mensibus magis salino, quam subdulci; ab humore ab ipso foetu excreto; impossibilitate deglutitionis,

xime foetus prioibus mensibus, sub vbertate aquarum, quamuis tunc etiam temporis non omne ius sanguini materno per funiculum denegandum; vltimis vero grauiditatis mensibus praecipuum et maius ab vmbilico, quam a liquore amnii, praestatur officium *u*). Hinc BOERHAAVIUS ad succum refert alibilem, et nutritionem primarium eius vsum esse contendit; sicuti nobis quoque videtur.

§. XIV.

Secundarius varius est.

Praeter primarium, quem exserit vsum (§. XIII.), foetum ambit, vt libere crescere seque mouere possit, replet spatium inane, coalitum partium foetus inter se et cum membrana amnii arcet, inseruit vtero dilatando; hinc columnam sistit aqueam, compressam, habentem naturam solidi, qua vteri paries in sphaerae formam distenditur, inque aequali rotunditate conseruatur, ne ille collabescens foetum comprimat; praeterea efficit, vt vterus minus doleat, nimias foetus commotiones *v*) infringit impeditque, quo minus vel a calcitratione eius, vel

tionis, etsi admittatur, illam vitio quodam sola fieri pressione; ab infantibus ore clauso natis, obesis, vitalibus; ab humore in faucibus, naribus et ventriculo foetus repertis, multum a dicto alibili recedente, et magis mucum, ex folliculis oesophagi, ventriculi et intestinorum separatum, referente: ab exemplis foetuum, qui diu ruptis membranis superuixerunt; quantitate humoris relatiua, aliisque. Sed cum *Perill.* *de* HALLER partim in *Comment. ad Praelect.* BOERHAAVII *Tom. cit. pag. 347-358. not. o.* partim etiam in *Elementis Physiologiae cit. Tom. pag. 201-205.* omnia rite ponderando reiecerit: hisce facile supersedeo, id tamen cum BOERHAAVIO *Inst. med.* §. 682. probabili saltem ratione adfirmans; *humorem amnii a foetu ore hauriri, deglutiri, stomacho haerere, digeri, bile, succo pancreatis, saliua, humore intestinali subigi* — — —

u) Conf. *Perillustris de* HALLER *Elementis Physiol. pag. 205.* et in *Comment. ad Praelect.* BOERHAAVII pag. 357.

v) Homuncio primis mensibus, mollibus adhuc instructus membris, cum liquore amnii grauitatis specificae est; hinc motus eius et allisio ad parietes vteri percipi nequeunt. Quapropter a primo versus medium gestationis tempus percepto foetus motu male ad vitam foetus concluditur, et de illa iudicatur, immo erronee ab hoc termino incerto calculus grauiditatis ducitur, cum facillime inde confusio inter partum praematurum, maturum tamen, et serotinum, quamuis perfectus nonimestris sit, nasci soleat. Dum vero foetus pondere suo grauior fit, dum firmitate augetur: allisione ad vteri habitaculum facta, matri saepius creat molestias, et teste STVARTO,

vel vteri contractione, vel musculorum abdominalium et diaphragmatis actione, vel vi quadam externa laedi possit w).

§. XV.

Vtilitas harum aquarum in partu.

In partus negotio aquae formatae *optimum*, orificium vteri leniter diducendi et segmentum inferius vteri attenuandi, exhibent *instrumentum*, et sic foetui egressuro viam parant. *Aquas formatas* dicunt *velamenta oui cum liquore, vesicae ad instar, per orificium vteri prominentia.* Etenim sub quouis vero ad partum dolore, fundi vterini constrictione, resistentiam ceruicis superante, iuuante voluntaria musculorum abdominalium actione, ouum versus orificium propellitur et vesica intra orificium premitur, illudque dilatando propellitur. Seruat vesica figuram cuneiformem x), ipsaque cunei ad instar orificium vteri mollissime et successiue diducit. Supponit itaque successionem membranarum, ab interna, cui adhaeserunt, vteri superficie; interea sufficientem quoque renisum, ob vim, quam velamenta patiuntur, et modum, quo aquae repletae durescunt. Hinc ratio, cur expansis membranis in partu naturali tangenti digito y) aditus ad foe-

 tus

TO, *Diss. cit.* §. XVI. pag. 63. sugillationem abdominis externe conspicuam inducit. Obseruauit frequentius *Ill.* PRAESES sub parciori aqua fortiores foetus agitationes, sub abundantia autem debiliorem impressionem, a foetu vtero inductam; a quo signo grauidae saepius deceptae accusarunt vel debilitatem foetus, vel eius mortem, immo in coniuncto cum grauiditate statu hydropico, certa alias grauiditatis signa, nimirum mammarum intumescentiam cum lympha, lacteis striis distincta, mutatum areolarum colorem et turgescentiam papillarum, nec non motum foetus in vtero, plane defecisse, singulari quodam didicit exemplo.

w) Conf. ROEDERERVS *loc. cit.* §. 72. pag. 34. STVARTVS *Diss. alleg.* §. VIII. pag. 14.

x) Sermo hic tantum est de forma bullae aqueae in partu naturali, cum in praeternaturali differat pro differentia partis, ante orificium vteri sitae, et praemature in illo aquarum effluxus contingere soleat: (per principia artis obstetricariae). Conf. ROEDERERVS l. c. §. 593. ε) et §. 6. 14. pag. 256.

y) Haud excluditur necessitas tactus durantibus doloribus, qui non respectu foetus, quam potius dirigendorum motuum et eorum

tus caput praecludatur. Remittente hac actione et redeunte contractione segmenti inferioris, membranae rursus relaxantur, mollescunt, liquor amnii refunditur, redit quies, et tunc quidem tangenti licet, foetus situm et effectus dolorum, intuitu descensus capitis foetus in peluim, factaeque orificii diductionis et attenuationis, rite explorare.

§. XVI.

Continuatio.

Dolores, frequentia et vehementia increscentes, quales sunt *conquassantes*, velamenta cum capite foetus per peluim vlterius vrgent, vaginae latera distendunt, bulla nonnumquam extra genitalia prominet expansa et perinaeum reprimit z), continuis fere sub motibus disrumpitur, aqua effluit a), sed non omnis, caput in partu maxime

rum diudicandi effectus institui solet. Sic videmus, tactu tam sub dolorum quam quietis alternatione, debita circumspectione interdum opus esse.

z) ROEDERERVS l. c. §. 310. pag. 138. *Quoniam foetus*, inquit, *axin peluis sequitur, versus anum tendit. Dum vero vaginam peragrat, successiue parietem eius posteriorem intestinum rectum et perinaeum versus os sacrum reprimit.*

a) Profluentem iusto citius aquam HIPPOCRATES inter mala retulit, dum *Coac. Praenot. Edit. Foësiana Sect. II.* n. 536. *erumpentia*, ait, *ante partus aquosa, mala*; et antecedenti n. 513. *in muliebribus purgamentis, quae ante partus aquosa prodeunt, malum denunciant.* Foetus enim per sicca veluti loca vrgetur; transit sub specie solidi, qui prius sub specie fluidi transibat; eius membra inaequaliter premunt aut premuntur. Vid. *Perill. de* HALLER *in Comment. ad Praelect.* BOERHAAVII *l. c. p. 395.* Et, sicuti liquidum sub transitu oui aequaliter vrget, ita disruptis velamentis, caput foetus, etsi naturaliter positum sit, tam pro figurae, quam compressionis varietate experitur vim nitentis solidi, immo orificium vteri vna cum reliquis viis dolorifice magis adficitur. Si caput in progressu ad oram peluis inferiorem spatium peluis ita repleuerit, vt aquae amplius refundi nequeant: tunc manet sub motus quietisque alternatione saccus durus expansus, excepta aliquali differentia graduali; quo vero cum fragore disrupto, aqua ante foetus caput posita vno impetu profluit. *Has aquas* dicunt *anteriores*, cum retro foetum magna earum retineatur portio, retinenda omnino pro partu facilitando. *Posteriores* sequuntur, foetu vel ad caput vsque nato, vel toto eius prodeunte corpusculo, haud sincerae tamen, sed cum sanguine mixtae. Quodsi sub descensu vesicae in et per peluim facta iam fuerit membranarum disruptio: alia semper

xime naturali mox sequitur; nisi forsan integrum ouum excludatur *b*).

§. XVII.

Conclusio.

Ex quibus igitur patet, bullam hanc esse optimum instrumentum naturae, quod male lacerant ignarae et temerariae obstetrices *c*) in partu naturali. Solent enim membranae sua sponte *intra vaginam ipsumque os vteri disrumpi: quod a moderatis doloribus tardius fit, citius a praecipitatis: citius etiam cum membranae fuerint tenuiores, serius cum*

 crassio-

semper aquarum posteriorum portio, ab vrina, quae tunc temporis saepius cochleatim prosilit, et colore et odore distinguenda, profluit, lubricas ac madidas seruat vias. Aliter res se habet in partu praeternaturali, et naturali difficili, in quo caput totam peluis cauitatem repleuit.

b) Nonnunquam hoc contingit exoptato maxime euentu, quamuis a quibusdam celeberrimis Viris non inter exoptatos referatur partus. Vid. *Excell.* WRISBERGII adnot. 71. ad ROEDERERVM §. 186. pag. 86. Prouoco ad experientiam *Ill.* PRAESIDIS, et, quamuis id tantum fieri iudicet ROEDERERVS, *quoties cum ampla pelui partus praematurus insolito impedimento non turbetur:* lubens quidem concedo, adfirmo tamen, debitis sub requisitis et conditionibus cum respectu foetus, tum peluis, exclusionem totius oui, tempore partus conueniente et maturo fieri, et haud raro fieri, vt integrum excutiatur ouum, absque vllo matris et foetus detrimento. Omne enim metuendum forsan periculum non latet in partu, qua tali, quam potius in neglecta externa circumspectione, quae semper necessaria. Quod enim placentae solutionem attinet, quae hic supponitur: par ratio mihi videtur proxime naturalis et vulgatissimi partus, in quo vltimo nixu aqua exilit, et secundinae vel sponte foetui succedunt, vel leni funis agitatione extrahuntur. Teste enim ROEDERERO l. c. pag. 139. §. 313. *foetum exclusum placenta mox insequitur.* Conf. etiam §. 230. pag. 103. Eiusmodi partus naturalis speciem EVAE contigisse credibile est, eundemque quasi communem esse tot gentibus Indis, quibus absque vlla arte obstetricia sanissime parere, familiare est; sicuti id *Perillustris de* HALLER, variis probauit adductis in *Adnotat. ad* BOERHAAVIVM *Tom. cit. not.* aa. pag. 396. obseruationibus.

c) Vid. *Perill. de* HALLER in adnotat. ad BOERHAAVIVM *l. c. pag.* 393. Hinc partus naturalis non turbetur cum naturae opus sit, errore autem obstetricantis peior reddi possit. Consentit *Excell.* WRISBERG in not. ad ROEDERERVM l. c. pag. 113. not. 86. *Magis enim,* inquit, *partus turbatur committendo, quam omittendo, et obstetricibus nunquam satis inculcari illa regula potest; in partu naturali: NIHIL AGERE.*

crassiores. *d*) Hinc recte iudicat STVARTVS *e*): *in partu naturali membranas, etiam extra corpus muliebre positas, rumpendas non esse, antequam et caput infantis ad aures vsque editum sit, ne, illis citius discerptis, vaginae vero orificio nondum sufficienter aperto, caput, vi irruens, et illi, et perinaeo rupturam inducat f*).

§. XVIII.

Inuolucra gemellorum pluriumque foetuum in vtero.

Si plures foetus vtero inexistunt, quilibet a suo liquore et inuolucro comprehenditur, (§. VIII.) *g*) et in gemelliparis obseruamus, ita sibi inuicem apprimi, vt aequalis maneat vteri extensio; hinc, teste ROEDERERO *h*), *frustra apud cunctas grauidas, quae gemellos gerunt,*

d) ROEDERERVS l. §. 186. pag. 87. et §. 241. pag. 109. Dum *laudatus Vir loco citato* meminit crassorum et tenuium integumentorum: in mentem mihi incidit aphorismus MANNINGHAMI *lib. cit. pag. 10. Membranae aeque crassiores nempe infantem in exitu remorantur, tenuiores prius ruptae, quam os vteri satis dilatetur, humorum inopem derelinquunt.* Negari non potest, inuolucra plus minus crassiora esse posse; male vero vel in tenuitate vel crassitie rationem partus praeternaturalis quaesiuerunt veteres. Neque enim, si ad illorum mentem membranae iusto crassiores sint, detrimentum, quam vtilitatem potius adferre possunt; quum difficilius rumpantur, vi motuum eo magis propellantur, partes omnes dilatent, sicque partum non retardent, sed potius iuuent. Contrarium vtique de tenuibus, si dentur, sentiendum.

e) Diss. cit. §. XV. pag. 60, 61.

f) ROEDERERVS §. 341. probe monet; *in partu naturali difficili, etsi etiam diutius protrahatur, pro eo accelerando velamenta non rumpenda esse.* Quum vero constet, velamenta incerto tempore rupta, amnii liquorem profundere: in casu optimae partus speciei concedit velamentorum solutionem, vbi scilicet totum vteri orificium diductum est, caput foetus vaginae ostium replet, et velamenta e genitalibus promineant expansa; et *Excell.* WRISBERG vesicam, dimidiam partem extra genitalia prominentem, cessantibus doloribus, dilacerare iubet.

g) Tres foetus perfectos, viuentes, naturaliter interuallo duarum horarum a primipara cum distinctis, quamuis minoribus, placentis exclusos, obseruauit *Illustr.* PRAESES, sicuti et MAVRICEAV *Obser.* 146. nec non E. N. C. *Dec.* III. a. 7. 8. *Obser.* 45. descripserunt; a quibus tamen differt obseruatio, a MOTTIO *Traité des acouchemens Obser. CCXLIII. pag. 530. 531.* facta.

h) l. c. §. 284. Signa a STVARTO *Diss. cit. §. IX. pag. 49.* adducta fallere recte animaduertit ROEDERERVS l. c. §. 702.

runt, sulcus vel fouea, regionem distinguens, binique monticuli, ad hypochondriorum regionem eminentes, quaeruntur. Partu prioris absoluto, ex *duritie* eminentis abdominis minus *consueta i*), et aquis de nouo *formatis*, inque ergastulo sese mouente foetu, exploratu facili, certitudinem euincimus. Potest hoc in casu huius partus eadem ratione, ac prioris, absolui, vel non. Priori modo bulla distenditur et ante capitis exitum disrumpitur. Posteriori vero obstetricans de certitudine alterius conuictus, negotium naturae haud committit, sed, si adsit situs iniquus, vel necessitas intuitu matris foetusque vrgeat *k*), sine mora membranus lacerare, foetumque in pedes dirigere, eundem iuxta regulas artis extrahere, matremque a secundinis, plerumque cohaerentibus, liberare et curam vteri habere tenetur *l*).

§. XIX.

Pro partu accelerando nonnunquam velamenta rumpenda sunt.

Longe alia est ratio aquarum, in partu praeternaturali, difficili naturali, praematuro et abortu profluere solitarum, vel si instituenda operatio artificialem exposcat membranarum aperturam partusque accelerationem. Diffusus autem nimis forem in exponendis iis, quae ratione caussarum, prognoseos et necessitatis, huc spectare videntur; quapropter id ingenere tantum moneo: in partu cum lethifera sanguinis per vterum

02—705. pag. 284—285. Hinc foetuum numerus ante partum dubie cognoscitur. IDEM §. 70.

i) ROEDERERVS l. c. §. 319. pag. 43.

k) IDEM §. 712. pag. 287. STVARVS §. IX. Viginti quatuor horarum spatio post partum naturalem prioris foetus, alterum, membranis suis inclusum et adhuc viuum, vna cum secundinis adhaerentibus ex vtero primiparae eduxit *Ill.* FRAESES. Auxilium eius requirebatur ob relictas in vtero secundinas, cum mater, inscia, se adhuc foetum in vtero gerere, imperitae obstetricis manibus se committere noluerit.

l) Quod si prior foetus oblique situs sit: caue, ne sub versione alterius membranas laedas et membra confundendo partum multo difficiliorem reddas. Vid. ROEDERERVS *l. c. §. 710. pag. 286.* MAURICEAU *Traité des Maladies des femmes grosses pag. 326. 327.*

vterum profusione coniuncto, et praecipue, si placenta orificio vteri adhaereat, ad saluandam et matris et foetus vitam, citissimam requiri opem, quae in eo consistit, vt absque habito respectu ad situm foetus, etsi etiam naturaliter positus sit, et axi peluis respondeat, quam citissime integras adhuc membranas vel digitis, vel instrumento aperiamus, foetumque aquis suis adhuc circumfusum, prehensis pedibus, dextre educamus, vterum a secundinis et impuritatibus liberemus, et pro sistendo fluxu ad constrictionem disponamus *m*).

§. XX.

Aquae spuriae.

Aquis veris, siue liquori, foetui in membranis circumfuso, opponuntur *spuriae* (§. IV.) et germanice dicuntur *wilde Wasser n*). *Has* cum *veris* frequentissime confundi obseruabis. Pertinent ad illarum historiam *o*).

I. ea, quae continentur §. II.;

II. ab his orificium non amplius reddi, quam vt minimum admittat digitum *p*);

III. post effluxum vterum quodammodo constringi, et volumen abdominis ex parte imminui;

IV. post

m) Praeter MAURICEUM et ?OTTIUM aliosque conf. STVARTVS *Diss. cit.* §. *V. VI. pag. 36—42.* et *Perillustris* VAN SWIETEN *Comment. in aphorismos* BOERHAAVII Tom. IV. pag. 507 seqq. quamuis laudatum pag. 509. praesidium, membranas, aquas continentes, eam ob caussam rumpendas esse, iudicet, vt detur maior facilitas contractioni vteri: vt plurimum tamen insufficiens et tantum temporarium esse, experientia confirmat.

n) Ita vocauit illas HILSCHERVS de *impedimento partus.*

o) Hanc fideliter tradunt STVARTVS *Diss. cit.* §. XVII. pag. 65. et *Clar. D. G. A.* FRIEDIVS, Medicinae vt et artis obstetricariae Practicus apud Argentinenses felicissimus, in *primis lineis artis obstetricariae in vsum praelectionum* nuper editis pag. 47.

p) ROEDERERVS l. c. §. 190. pag. 88

IV. Post illarum euacuationem *q*) nixum fere nullum sequi, sed foetum ad tempus perfectionis in vtero saluum remanentem, demum, aquis rite formatis et membranis disruptis, iusto excludi tempore.

§. XXI.

Consectarium.

Exinde patet, *aquas* sic dictas *spurias*, cum liquore amnii haud connexas *r*) (§. IV.), neque perpetuas (§. II.), non constituere essentialem sed accidentalem tantum, si adsint, vteri grauidi partem.

§. XXII.

Origo aquarum spuriarum non plane ignoratur.

Insolitus hicce status, a naturali recedens, habet omnino rationes sufficientes, quas nisi vere, *probabili* tamen *ratiocinio* eruere possumus;

q) Tertio et dimidio a conceptione mense praeterlapso, profluxas subito sub somno aquas, subsequentibus postea doloribus, metum abortus inducentibus, et quarto die rursus recurrentes, cum parua quantitate sanguinis absque notabili orificii vterini diductione, sed determinato tempore viuo in lucem edito foetu, notauit MAURICEAU Obser. LX. pag. 51. 52. Qua ex obseruatione didicit, metum abortus esse inanem, si sub eiusmodi statu orificium vteri parum immutatum, sed post aquarum effluxum constrictum clausumque maneat. Ab EODEM iterata et per internalla ad quintum vsque grauiditatis mensem continuans aquarum spuriarum effusio, absque vllo grauidae foetusque damno, indicata fuit *Obseruat. CXIII. pag. 92. 93.* vti et sex ante partum hebdomadibus *Obser. XIX. pag. 17.* nec non *Obser. CXLVIII. pag. 117.* Conferatur quoque KRAMERVS *Commerc. litt. Norinberg. 1736. hebd. 36.* Pariter meminit laudatus antea MAURICEAU Obser. DCLI. pag. 502. felicis partus, quamuis aliquot ante illum diebus absque doloribus insignis aquarum spuriarum profluxerit quantitas. Quarto sextoque absque dolore profusas aquas spurias descripsit MOTTIVS l. c. pag. 550. De similibus, septimo mense obseruatis, legantur *E. N. C. Dec. II. a. 7. Obs. 100. Ill.* PRAESES in grauida quinque mensium, a leni abdomini inflicta contusione, post perceptum fragorem eumque internum, larga quantitate subito et semel profusas vidit aquas, easque sponte in alia quindecim ante partum diebus prorumpentes obseruauit; integris manentibus foetum inuoluentibus membranis, et seruato in binis iusto partus termino. Possem, si vellem, aliorum adiicere testimonia; sed haec sufficiant.

r) Absque aquis amnii foetum sanum et tutum viuere non posse, in antecedentibus iam demonstratum fuit. Conf. §. §. XIII. XIV.

ſumus; hinc, quamuis hac in re non conſentientem habeam ROEDERERVM *s*), adfirmo tamen, *originem aquarum ſpuriarum non plane ignorari.*

§. XXIII.

Variae inde proponuntur hypotheſes.

Hydatides, quas RVYSCHIVS dicit veſiculas aut ampullulas aquoſas, e pedunculis dependentes, ſicuti in variis internis partibus, ita etiam in vtero generantur, ibidemque a compreſſione vteri, extenſione eius tempore grauiditatis motuque foetus patiuntur iniurias. Quapropter etiam fieri poteſt, vt vel ab internis vteri hydatidibus, vel circa ceruicem *t*) eius enatis et diſruptis, aquae ſpuriae originem ducere poſſint. Simili ratione concludo ad *hydropem vteri.* Quemadmodum enim a congerie hydatidum, praeſertim ſacco incluſarum, hydrops ſic dictus ſaccatus vteri oritur, ita, ſi ab illo aquas ſpurias tempore grauiditatis prouenire poſſe adfirmes, nec rationi nec experientiae contrariatur *u*). Quod vero vaſa lymphatica, quae diſrupta accuſantur, attinet: haec in brutis quidem viſu facilia ſunt; rarius autem in vtero humano deteguntur *v*), neque cum fragore percipiendo

s) *loco citato §. 191. pag. 88.*

t) Conferatur ROEDERERVS l. c. §. 191. Hydatides vero a ſic dicto ouario NABOTHI diſtinguendas eſſe, nixus SANTORINI et MORGAGNI obſeruationibus, iudico; etſi non negem, veſiculas, ad ſic dictum ouarium pertinentes, lympha viſcida, ſiue muco lento, pellucido tamen, plenas mutari poſſe, et interdum hydatidum naturam induere.

u) Vid. MAVRICEAV *Obſer. CCIX. pag. 175. 176.* RVYSCHIVS *Obſer. anat. chirurg. Obſer. XXXVII. XLVI. Ill.* PRAESES *Faſc. alter. Obſeruat. anatom. rarior. n. g. pag. XXXVI. XXXVII.* Hydatides ſaepiſſime extrema vaſorum mutata indicare, monuit *cit.* PRAESES *Obſeru. IV. pag. VI.* IDEM vidit inſignem hydatidum numerum, diuerſae magnitudinis figuraeque oualis, ex vtero ſeptuagenariae, racemorum ad inſtar, intra labia propendentium. Hydatis a conceptu deiecta recenſetur. *Breslauiſche Samlung 1725. M. Nouembr.*

v) Conf. *Perill. de* HALLER *in Adnot. ad* BOERHAAVIVM *cit. Tom. not. f. pag. 37.* Quamuis autem valde obſcura ſint, lymphaticorum tamen inter alios meminit *Cel.* MORGAGNVS *Aduerſ. anat. IV. pag. 76.* Vbi: *ante annos fere duodecim in Veneta Puerpera et vidi ipſe, et*

do rumpuntur, neque tantam fluidi quantitatem ſimul et ſemel emittere valent, quantam ſub effluxu aquarum ſpuriarum perhibent ſeduli naturae Obſeruatores (§. XX.).

§. XXIV.

Plures adhuc recenſentur.

De ouis ſubuentaneis non eſt, cur dubites, cum aqua abundent, et plures hiſtoriae w) ouorum de vtero excuſſorum proſtent, eaque ſubuentanea ſint, quae vel in virginibus pollutionum more, ad cogitationes libidinoſas excluduntur, vel ad inutilia referuntur, quorum foetus caſu aliquo periit. Hinc etiam ROEDERERVS x) *vas lymphaticum*, inquit, *ruptus velamentorum hydrops, ouum ſubuentaneum ruptum, forſan ad verum accedunt, cum allantois rupta* y), *transſudatio per membranas, membranarum rima* z), *nequeant probari;* nisi

et iis, qui ſectioni aderant, Amicis doctiſſimis oſtendi vaſa lymphatica, turgentia admodum, atque adeo ſatis ſuperque conſpicua, quae ſub exteriore tunica vteri prope oſculi regionem maniſeſtiſſime reptabant.

w) Conf. *Perill.* de HALLER in Comment. ad BOERHAAVII *Praelectiones T. cit. pag. 150 et 197 ſeqq.* Analogiam videmus in auibus et gallinis, quae ſaepe oua inania ponunt, et, vt taceam BRENDELIANAS obſeruationes, *laudatus* antea *Vir Elem. Phyſiol. Tom. cit. pag. 65. 66. in homine*, ait, *minime rarum eſt, et ipſe vidi aliquoties, edi oua aut in vtero reperiri ſimillima verorum ouorum, in quibus membrana ſit, villos vndique explicans et humor, praeterea vero nullum embryonis veſtigium.*

x) ROEDERERVS l. c. §. 191. p. 88.

y) De allantoide humana adhuc dubitatur, et plurimae vbique ſunt tenebrae. Conf. *Ill.* PRAES. Programma *de vracho humano ad Diſſ. de ouo humano foecundato*, et quae continentur in HALLERIANIS *Elementis Phyſ. Tom. cit. pag. 207—215.*

z) Quod ſi quidam adfirment, aquas, quibus foetus innatat, ipſasmet eſſe, atque a membranis, easdem cingentibus, cauſſa quadam interna, qualem adduxit MAVRICEAV *Obſ. L. pag. 44.* et *DCXI. pag. 502.* ſuperne diſruptis prouenire: nulla inter aquas veras et ſpurias intercederet differentia, huicque ſententiae quam maxime obſtaret, ordinarie nullos harum aquarum effluxum praecedere aut ſequi nixus, ſed iuſto tempore partus verarum aquarum effluxum cum veris ad vterum directis motibus contingere (§. XX.).

nisi forsan assumas, inter chorion et mediam membranam (§. VI.) aquam vitiose collectam, exitum quaesiuisse α).

§. XXV.

Obseruatio et sententia Friediana.

Quibus omnibus rite pensitatis iudicandum, aquas spurias ab hydrope saccato et ouo subuentaneo, missis reliquis, repeti quidem posse (per anteced.); meretur tamen prae aliis singularis FRIEDII, Venerandi Parentis, obseruatio attentionem. Vtar verbis, quibus STVARTVS β) mentem *Obseruatoris* expressit. „Veritati proximius accedunt „illi, qui placentam taliusmodi grauidae post partum eius extractam, „sollicite inspicientes, et illam massam quandam carneo-spongiosam, in„formem, a placenta vera interstitio membranoso separatam, adhaeren„tem habere videntes, perhibent, mulierem grauiditatem conceptio„ne gemellorum iniuisse, horum vnum iuxta naturae leges accreuisse, „alterum vero in conceptionis primordiis vitam, casu nescio quo, fini„uisse, placentam vero huius aeque ac membranas rite substitisse, illam „placentae alterius foetus suis radicibus sparsis adhaesisse, has vero se„rum, a vasis lymphaticis depluens et foetus mortui stamina tempo„ris tractu soluens recepisse, ac durante grauiditate, ad vltimum vsque „eius mensem conseruasse, tunc vero alterum foetum robustum ac varie „sese mouentem illas membranas, aquis plenas, ad hunc vel illum „marginem ossis peluis tanta vi impegisse, vt hae vlterius resistere ne„sciae, sed cum fragore dissilientes, illas per orificium vteri, aliqua„tenus iam hians, impetuose simul ac semel effuderint.

§. XXVI.

α) RVYSCHIVS *Thes. anat. X. No. CLV. pag. 33. Diuisio,* inquit, *membranae chorii in duas lamellas aliquando corpore viuo fit, nempe cum humor in amnio contentus ex parte stillauerit, aut viam sibi quaesiuerit inter dictam duplicaturam, et tunc bini liquores in partu erumpunt, id quod forsan erroris caussam dedit illis, qui tertiam et allantoideam membranam statuunt in corpore humano — —*

β) *Diss. cit. §. XVII. pag. 65. 66.*

§. XXVI.

Confirmatio huius obſeruationis.

Mentem auctoris illuſtrant obſeruationes *Ill.* PRAESIDIS, quas adduxi not. q. ad §. XX; quibus tamen addo, ILLVM ſub accuratiori ſcrutinio binarum ſecundinarum, poſt partum excluſarum, inueniſſe:

I. irregularem et a naturali forma recedentem earum figuram,

II. in qualibet placenta, more cotyledonum, ſecundinis veris minorem adhaeſiſſe ſimilis ſubſtantiae portionem, interſtitio membranaceo ſeparatam, et

III. laceras membranas ſeparatim maiori minorique placentae, ſic dictae *acceſſoriae*, circumferentiae adhaerentes, in duas commode diuidi potuiſſe lamellas.

Quare exinde probabili ratione deduxit, his in ſubiectis

a) factam fuiſſe ſub initio gemellorum conceptionem,

b) gemellos mediante interſtitio membranaceo concretas habuiſſe placentas,

c) vnum ex his vna cum ſecundinis ad debitum gradum extenſionis et perfectionis perueniſſe,

d) alterum vero prioribus menſibus in vtero extinctum inque aquis ſuis ſolutum fuiſſe, auctas vero aquas, ob rationes tam connexionis interſtitio membranaceo diuiſarum, vtero adhaerentium placentae portionum, quam legum ſecretionis liquoris amnii (§. X.),

e) demum vero oua haec quaſi inania a cauſſis diuerſis, tam externis, quam internis, vehementioribusque inde excitatis foetuum commotionibus diſrumpi ſubitaneasque aquarum euacuationes accidere potuiſſe.

§. XXVII.

Quid poſt eruptionem aquarum ſpuriarum in grauidis obſeruandum.

Quod ſi igitur inexpectatus eiusmodi aquarum in grauidis, diuerſo geſtationis tempore, contingat effluxus: caueant ſibi obſtetrican-

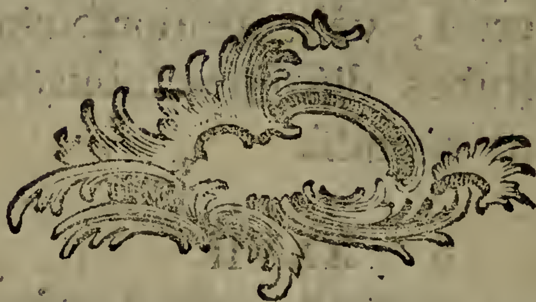

tes, ne illas pro veris agnoſcant, neque grauidas ad partum cogant, aut ad nixus edendos excitent, neque ſic dicta vterina pellentia, more conſueto, exhibeant, neque externa tonica in auxilium ducant, ſed, ſi effluxas conſtrictio vteri et defectus motuum *aquas ſpurias* confirmauerint, quietem animi et corporis cum conueniente diaeta, iunctisque temperantibus, ac pro rei neceſſitate, abſtergentibus balſamicis vterinis ſuadeant ſeduloque commendent γ). Quamuis enim verum ſit, grauidas vtplurimum praeter inanem inopinati et difficilis partus metum damna pati nulla (per obſeruationes): notandum tamen, aquarum ſpuriarum profluxum tunc quidem vtero notabilem inferre poſſe mutationem, quando nimia eius quantitas ſubito profuſa fuerit, et, licet etiam in plurimis effluxum harum aquarum haud ſequatur abortus, vel partus praematurus δ): non omni tamen carere videntur periculo; cum vterum ad validam conſtrictionem diſponere poſſint ε). Quo itaque in caſu, ſi plethora eaque commota adſit, praeter indicata curandum, vt ſufficiente in brachio inſtituta venaeſectione adhibitisque temperantibus, ſub conueniente vitae regimine, mala extimeſcenda auertantur.

γ) Conf. STVARTVS l. c. et ROEDERERVS l. c. §. 192. pag. 89.

δ) MAVRICEAV l. c. Obſ. L. pag. 48. vbi inter alia inquit: *Ces ſortes d'ecoulemens d'eaux, qui arrivent ainſi prematurement et cauſent ordinairement dans la ſuite l'avortement.* — — —

ε) Vid. ROEDERERVS l. c. §. 192. pag. 89.

FRIDE-

FRIDERICO AEMILIO KOENIG

MEDICINAE CANDIDATO

S. P. D.

IOANNES TOBIAS CARRACH ICTVS,

POTENTISSIMO PORVSSOR. REGIA CONSIL. INTIM.

REGIAE FRIDERICIANAE DIRECTOR

FACVLT. IVRID. PRAESES ORDINARIVS.

Iudicabunt forsan nonnulli hanc vitrici gratulationem TIBI *parum auspicatam: vix enim sinistri quid priuignis obuenire potest, quod vulgus et iuris, maxime Romani, conditores in vitricorum non referant rationes. Sed salua res est. Equidem horum argutias alia examinabo occasione. Contra reliquorum vero reprehensionem instar oblatii est, quod de nouercis, licet saepe non minus iniuste, aeque malignum, imo malignius ferant iudicium: nondum enim in fabulam abiit, vt tempora, quae ab hominibus accusantur, vti* nouercantia *dicuntur, ita et, sit venia verbo,* vitricantia *audiant. Sed ad magis seria. Et* TIBI *et alis huius vrbis ciuibus, non latet, qualem me gesserim ex eo tempore, quo cum matre* TVA *in rem meam familiarem transiisti paruulus per tredecim annos mea vsus educatione, eo minus lucrosa mihi, quo minus vel obulus saltem ex bonis beati* TVI

patris

patris meo cessit commodo. Possem plura addere; nisi tritum illud fugerem: beneficiorum commemoratio est ingrati animi exprobratio

Sufficiant haec, vt sincerus iudicetur meus applausus. Ex animo TIBI *ergo gratulor curriculum studii Medici academicum tot viris Perillustribus, Illustribus, Excellentissimis, Consultissimis, Experientissimis, imprimis Büchnero, Boehmero, Iunckero, Eberhardto aliis, facem praeferentibus; examinaque* CANDIDATORVM *exacta. Gratulor honores Doctorales* TIBI *a gratiosa Facultate Medica Regiae Fridericianae decretos. Imo gratulor* TIBI *spartam ad Magnifici et Illustris Domini Iunckeri praes. tempore Academiae Regiae huius Fridericianae Pro Rectoris commendationem delatam, Deumque Optimum Maximum precor, vt in posterum quoque consiliis ita adesse velit Tuis, quo omnia in Sui gloriam,* TVAM *proximique salutem,* MATRIS TVAE, *maxime si fatis concesserim, solatium, familiaeque cedant splendorem. Quod reliquum est, me semper habebis salutis* TVAE *cupidissimum. Vale. Dab. Halae Magdeburgicae die XV Octobris A. O. R.* CIↃIↃCCLXIX.

PRA

PRAENOBILISSIMO ATQVE PRAECLARE DOCTO

DOMINO CANDIDATO,

S.

PRAESES.

Quum a primis aetatis annis Diuinae Artis fundamenta in hac Musarum Sede posueris, insuperque Berolini ea, quae ad solidiorem structurae corporis humani cognitionem, et ad auxilium, miseris parturientibus ferendum, pertinent, eo successu perfeceris, vt tandem maturis studiis summis Artis Proceribus TE *illum probaueris, qui laurea Apollinea condecorari meretur; quo praeclara cum laudabili industria et morum probitate acquisitorum profectuum patriae reddere possis documenta: valdopere gaudeo, felicem* TIBI *aliisque illuxisse diem, in quo promeritos Honores, ab inclyto gratioso Ordine decretos, praemii loco,* TIBI *conferre queam. Magna mihi et praeclara de* TE *promisi, cum ex amica* TVA *consuedine, (nam inter primos iuuentutis charus misi semper fuisti) viderim,* TE *singularem in actionibus alacritatem et in discendis quasi impetum ostendisse, ita prorsus, vt freno magis, quam stimulo opus habueris. Quum itaque nobilis genere, felix fortuna, animoque supra plebeios erecto cathedram nunc adscendis, quo* TVA TE *virtus euocat: parem* TE *quoque in defendendo exhibito Specimine iis ostende, qui celebritate eminent. Satis-*

D *fecisti,*

fecisti iam Celeberrimis TVIS *Praeceptoribus in vtroque examine. Satisfecisti etiam magnae illi spei, quam de* TE *conceperunt omnes, quibus in recenti memoria, quanta cura, quantoque Patrio amore Perillustris Dominus Vitricus, quem honoris caussa nomino, Venerandus Fridericianae Senior,* TE *prosequutus sit, et quam sollicitus semper fuerit, vt, cum Medicum eruditum faciat omnium cognitio, ea, quae indissolubili nexu cohaerent, principe instituto addiscerentur.*

Persuasus igitur sum, TE *lauream supremam ita ornaturum, vt eandem summa cum laude tueri semper possis. Gratulor itaque* TIBI, DIGNISSIME CANDIDATE, *de laboribus academicis, ad felicem finem perductis deque promeritis in Medicina Honoribus. Gratulor* ILLVSTRIBVS PARENTIBVS *et* SPLENDIDAE GENTI CARRACHIANAE *de filio optimo et erudito. Gratulor denique Patriae de practico felicissimo, quem singularis Aesculapii fauor promittit. Indulgeat Supremum Numen conatibus* TVIS, *in posterum suscipiendis, resque omnes peragendas prospere semper euenire iubeat. Praesertim vero* TE, *in in spem Patriae,* ILLVSTRIVM PARENTVM, *nec non Reipublicae Medicae ornamentum natum, saluum sospitemque seruet quam diutissime,* TVA*que in artis exercitio consilia omni benedictionum genere secundet clementissime. Vale. Dabam Halae die XVI. Octobr.* CIↃIↃCCLXIX.

PRAE

PRAENOBILISSIMO

ATQVE

SVMMORVM IN ARTE SALVTARI HONORVM

CANDIDATO DIGNISSIMO

FRATRI SVO DILECTSISSIMO

S. P. D.

H. I. O. KOENIG,

IVR. CAND.

Non consuetudine quadam aut scribendi pruritu factum est, vt hasce litteras scriptioni TVAE *inaugurali annexas esse velim: tenerrimus potius, quo erga* TE *ducor, animi affectus hoc tempore* TIBI *solemni me silere non sinit. Non equidem est, nec mearum partium esse debet, vt in laudes* TVAS *prolixe excurram: verendum enim mihi esset, ne multis encomiis* TIBI *molestum me potius quam gratum exhibeam. Meum est, vt* TIBI *summam in arte salutari dignitatem, qua propediem exornaberis, ex animo gratuler. Faxit* SVPREMVM, *quod regit omnia,* NVMEN, *vt omnia* TIBI *ex voto cedant: Saluum et incolumem* TE *seruet ad Nestorios vsque annos! Vale meque amare non intermitte. Dab. Halae Magdeburgicae die XIV. Octobr. A. O. R.* CIↃIↃCCLXIX.

VIRO

VIRO
PRAENOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
KOENIG
S. P. D.

IOANNES HENRICVS PICHT, M. C.

Adeptus es tandem, AMICE! *quod iam diu iure* TVO *speraueras, diligentiae et bonae mentis praemium, quo* TE *non ad inanem gloriam captandam, sed in* TVVM *et in Reipublicae emolumentum vsurum esse, certissime scio. Sed, quum iam in eo sis, vt patria ora, et me,* TVI *studiosissimum, relinquas, meum est,* TIBI *hinc proficiscenti, felicissimum omnium* TVORVM *conatuum euentum a Summo Numine expetere, et vt me* TVAE *memoriae,* TVAE *beneuolentiae habeas commendatissimum, etiam atque etiam rogare. Ita vale,* AMICORVM DVLCISSIME! *resque* TVAS *age feliciter! Halae, die XX. Octobris* MDCCLXIX.